

Миодраг Новаковић

Два есеја

ЗАГРЛИ МЕ

Кажу у једном америчком документарном филму приказаном недавно на малим телевизијским екранима да је покрет ЧИРЛИДЕРСИЦА настао почетком 2000. године у Америци за време Бушовог мандата и рата у Ираку. Дакле, девојке истрчавају на спортске терене у полувремену и забављају публику лаком и атрактивном игром. Пријатно је гледати њихове кратке сукње и акробације. Покрет се веома брзо проширио и на Европу. Али, Чирлидерсице не занимају само мушкарце. У њиховој игри уживају и жене, као и они најмлађи и они најстарији у публици. Чирлидерсице се, чак боре за истополне бракове и, не ретко, ангазоване су у актуелним политичким темама. “Отпор! Отпор! Песнице у вис!” – узвикују пркосно делујући на свој субверзиван начин. Њихова појава на терену у заједничком и добро уиграном спектакуларном наступу значи само једно: спојити побуну и носталгију за школским данима! Али каква је то побуна: алтернативна или популарна, озбиљна или разузда-

на и развратна? У чему је, ако је има, њихова морална предност? Сви Чирлидери имају нешто заједничко, то је осмех!

Једина смо земља, тврде аутентични тумачи овог покрета, која је у свој устав додала потребу за срећом! Најважнија мисија Американца је, дакле, да буде срећан и да шири срећу! Ми смо срећне, поручују Чирлидерсице, али има и срећнијих од нас! Појавио се, на пример, талас младих афроамериканки које у еротској и ослобађајућој игри спонтано трепере целом површином тела. Њихова опуштена слобода и срећа потичу из мрачних космичких дубина сунцем окупане Африке. Или погледајте само карневал у Рију и еротски плес кариока. Гледаоци, после свега, имају утисак да су Чирлидерсице извештачене! Али, читава култура учествује у тој обмани! Идејне вође покрета кажу: Кад људи већ мисле да сте кучке, онда то и будите! Покажите им како се то ради!

Психолог Зоран Миливојевић се, у својој колумни на страницама “Политике” пита: “Шта је главни разлог да

су данас лепота и сексепил постали толико важни? Испитивање двадесетак младих жена показало је да је њихов главни мотив жеља за остваривањем љубави. Оне верују да морају тако да изгледају како би себи повећале шансу да што боље прођу током спаривања са одговарајућим партнером". "Проблем настаје", закључује психолог Миливојевић, "када неко почне да верује да су лепота и сексепил довољни за успех и досезање трајне животне среће." Модел такве среће, међутим, утискује се спонтано у свест гледаоца који је дошао да гледа фудбалску утакмицу, а тамо му у међувремену на стадиону сервирају и игру Чирлидерсица!

"Пол је", каже генетичарка др Тања Аднађевић, "пре свега, биолошки концепт, одређен генетичким и анатомским карактеристикама. Род би могао да се представи као више социјални термин који одређује колико се јединке мушког или женског пола понашају по правилима која су наметнута њиховом полном припадношћу". "Полни диформизам је", сматра др Аднађевић, "раширен по целом свету. Мушки пол, најједноставније речено, представља мали гамет, то је сперма, док је женски пол велики гамет, тј. јајна ћелија. То је једино што је заједничко за све припаднике мушког или женског пола као јединки које се репродуктивно размножавају. Сви претпостављају да је мушки пол јачи, већи, снажнији: ту су, ваљда у прилог ове тезе, лавови, јелени, и друге крупне животиње представљене на пивским флашама... Међутим, постоје обрнути примери, где су женке доминантнији пол".

У антропологији седамдесетих година двадесетог века, указује психолог др Зорица Ивановић, прихваћено је да је пол биолошка категорија, а да је род социјална друштвена и културна категорија.

Тема мушкарац и жена постала је заједнички именитељ и у разговорима који су у "Породици бистрих потока", оснивача и домаћина Божицара Мандића, иницирани ових дана на падинама планине Рудник. То се догодило у друштву "академика интима", како се надахнуто изразио Мандић обраћајући се свом уваженом госту Владети Јеротићу.

Од њега сам, истиче Мандић, слушао не једном о томе како је мушко-женски неспоразум у данашње доба нарастао до обостраног губитништва: Нису задовољне ни еманциповане жене, нити ослабљени мушкарци! Потребан нам је мушко-женски консензус, сматра Јеротић, ревитализована нежност у оба правца. Делује све тако једноставно, а раздор и усамљеност полова се повећава. Уместо да у истом тренутку и мушкарац и жена викну: Загрли ме!

Ствари, међутим, никада нису биле тако једноставне, а поготову не данас, у време револуционарног продора науке и разних технологија у интиму природе и интиму човека чији се живот, као последица свега, знатно продужио али који је, тек сада све забринутији због проблема смрти или због неких нерешивих питања старости и старења. Једноставној Јеротићевој идеји понуђеној коначном разрешењу мушко-женских односа, а која се своди на поруку "Загрли ме!" Чирлидерсице су, на пример, истакле своју супротну идеју: оне одбијају да одрасту! Уместо да се суоче са мушким родом а то ће

рећи, страшним вуком, лавом или јеленом, свеједно, оне радије беже из тог страсног мушко-женског загрљаја и истрчавају на терен у својим кратким сукњама. Са скамењеним осмехом среће на лицу препуштају се инфантилним еротским играма, бесконачном бежању у земљу чедног и бесполног детињства Петра Пана и његове Звончице, у носталгију за прохујалим школским данима. Природно је, дакле, што се истовремено боре против агресивног капитализма, за мир у свету и за истополне бракове.

“НЕСТАЛИ”

Својим кратким играним филмским првенцем *Несћали* у коме је приказана борба шумадијских сељана са појавом вампира и који је освојио прву награду у “Холивуду”, на недавно одржаној *Ревији независног и off филма Србије* на Руднику, млади аутор Мирко Николић, подсетио нас је да је истина, како учи Исус, “богатија, дубља и блиставија од оног што разум сам по себи дозвољава, и да је ограничавање концепта реалности само разумом исто као и ограничавање концепта ‘музике’ само бонго бубњевима”, како је то духовито закључио Клифорд Голдштајн на страницама своје књиге *Знаш ли да си сѝворен за нешто више*. Дакле, давно смо престали да верујемо у вампире и то нам се сада, у време квантне физике, предатора, клонова и дронова са даљинским управљањем који се на свакој тачки планете изнепада и изнебуха стрмоглављују и сурово убијају у холивудским филмовима, али све чешће и у стварности, гадно свети!

Шта је могло да испровоцира Мирка Николића да сними свој филм? Није он да би се обрачунао са вампиром одмах набавио оштар глогов колац, пиштољ, пушку или бомбу, иако се свата оружја у Николићевом филму обилато користе.

Прво је замислио и написао добар сценарио, па потражио добру електронску филмску камеру, па окупио своје најближе рођаке – деда Драгослава пре свега, па добре другаре, пријатеље и комшије. Заиста је супротно здравом разуму и концепту реалности да би неки филмски сасвим нешколован и непућен момак могао одједном да иждикља негде у шумадијском селу Драгољ, и да одмах и до те мере проникне у тајне драматуршког заната и још да се успешно ухвати у коштац са једном од најпроминентнијих, најсофистициранијих и најамбициознијих холивудских тема из подручја научне фантастике! Истина је, међутим, рекосмо већ на почетку, богатија, дубља и блиставија од оног што разум сам по себи дозвољава, а истина је да је Мирко Николић са изванредним успехом обавио и свој први сценаристички и свој први редитељски филмски задатак!

Његова прича зналачки почиње узбуђујућим догађајем – једно дете је на путу од школе нестало и није се вратило кући. Почиње потрага за несталим дететом. Почињу нагађања – шта је могло да се догоди!? По селу већ увелико колају гласине о вампиру који се појавио у брдима и који убија децу! Ето прилике да се приповедање о белој куги која хара Србијом биоскопски уобличи, образложи и преточи у легенду! На том кључном месту као потврду веродостојности свега што се

пред нашим очима догађа, укључује Николић аутентично казивање свог деде Драгослава. Довољно је да та старина проговори па да се одмах поверује у све што каже! Све је то могуће захваљујући безвременим и убедљивим вибрацијама дединог гласа који је довољно сугестиван, архетипски постављен и набијен неопходном меморијом од памтивека! Мало је, дакле, потребно па да као омађијани полетимо у сусрет фолклорним дубинама и мрачним дубодолинама Шумадије и да се ту, већ на првом раскршћу, заједно са деда Драгославом, нађемо очи у очи са вампирима и вештицама. Чини се да је дедама из ових крајева све то некако само по себи разумљиво, лако, обично и свакодневно. Није њима чак неопходан ни свет који би их слушао. Сами ће да се нађу и снађу у свом имагинарном простору и да рашчисте са волшебним бићима која су у прошлости сретали, са тим чудовишним менталним сликама које су, кад се детаљно опишу и препричају, много јаче и упечатљивије од аутентичних филмских приказа које данас гледамо и на великом и на малом екрану. А таквих дединих прича, по свој прилици, наслушао се млади Николић још у најранијем детињству. Тај наратив га је дуго држао, соколио и осоколио коначно да узме камеру у руке!

Тако је Мирко Николић осмислио радњу филма да ту, једном пробуђено

осећање напетости код слушалаца и гледалаца, никако не попусти. Чујемо, кад му дође време, глас који опомиње да се у брдима, поред вампира, појавио и неки војник. – Војска! – забринито и као за себе досољава деда Драгослав. – То није добро! – Мештани, са своје стране, одмах скачу на ноге и хватају за оружје! Село се распомавило. Док си рекао “брива” све је наоружано до зуба. Праште по честару пиштољи, пушке и бомбе. Али, добро каже деда Драгослав – Ништа све то не помаже без оног главног – глоговог коца! Правог вампира не можеш да се решиш све док му не забодеш прави глогов колац право у срце!

Битка траје и у завршном делу филм почиње да се одвија у суровом зимском амбијенту. Оно што је ново и изненађујуће, то је чињеница да се вампир од самог почетка појављује у маскарној војној униформи! Има чак и неку аветињску маску на лицу. Подсећа на страшног предатора из америчких филмова о рату у Вијетнаму! Ништа му то не помаже! Пробошће га ови момци глоговим коцем посред среде и сагорети на ватри. Ради се о добро простудираном холивудском заплету са неизбежним хепиендом! Друго је питање – Откуд они и шта уопште дугујемо појави вампира у шумадијским брдима? И шта би све још, кад деда Драгослава једном више не буде, могло да нас снађе!?